

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Dienstbiera, soudkyně zpravodajky Mgr. Sylvie Šiškeové a soudce JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 7. 2019, č. j. 29309/19/5100-31462-804325, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 3. 2020, č. j. 16 Af 17/2019 – 52,

t a k t o :

- I.** Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se z a m í t á .**
- II.** Kasační stížnost proti výrokům I. a II. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 3. 2020, č. j. 16 Af 17/2019 – 52, **se z a m í t á .**
- III.** Kasační stížnost proti výrokům III. a IV. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 3. 2020, č. j. 16 Af 17/2019 – 52, **se o d m í t á .**
- IV.** Žalovanému **se n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti proti výrokům I. a II. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 3. 2020, č. j. 16 Af 17/2019 – 52.
- V.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti proti výrokům III. a IV. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 3. 2020, č. j. 16 Af 17/2019 – 52.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Kasační stížností doručenou Nejvyššímu správnímu soudu dne 3. 4. 2020 se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem. Výrokem I. tohoto usnesení krajský soud v řízení o žalobě stěžovatele

proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 7. 2019, č. j. 29309/19/5100-31462-804325, nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků, výrokem II. téhož usnesení zamítl návrh stěžovatele na ustanovení zástupce, výrokem III. vyzval stěžovatele k zaplacení soudního poplatku za žalobu a výrokem IV. k zaplacení soudního poplatku za návrh na přiznání odkladného účinku žalobě.

[2] Stěžovatel v řízení před krajským soudem požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce. Krajský soud jej proto vyzval přípisem doručeným dne 12. 2. 2020, aby ve lhůtě 7 dnů doložil majetkové poměry pro účely rozhodnutí o jeho žádosti. Na uvedený přípis stěžovatel reagoval dne 19. 2. 2020 faxovým podáním, v němž avizoval zaslání relevantních příloh poštou. Dne 25. 2. 2020 zaslal stěžovatel soudu poštou prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, přiznání k dani z příjmů fyzických osob a exekuční příkaz k vymožení pohledávky ve výši 24 399 Kč včetně úroků z prodlení.

[3] Krajský soud žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a o návrhu na ustanovení zástupce nevyhověl, neboť stěžovatel neprokázal řádně všechny relevantní skutečnosti rozhodné pro přiznání osvobození od soudních poplatků. Krajský soud tedy nemohl posoudit, zda stěžovatel splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) a tedy ani předpoklady pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s.

[4] V kasační stížnosti stěžovatel výslovně zdůrazňuje, že napadá usnesení krajského soudu v plném rozsahu, neboť je považuje za chybné. Má za to, že krajský soud rozhodl na základě hrubě a účelově zkresleného skutkového i právního stavu věci, k němuž se stěžovatel neměl možnost vyjádřit. Stěžovatel trvá na tom, že jeho žádost o osvobození od soudních poplatků i návrh na ustanovení zástupce byly řádně a včas odůvodněny a rozhodné skutečnosti doloženy.

[5] Stěžovatel společně s kasační stížností požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Zároveň navrhl přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[6] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

[7] Jak již stěžovatele krajský soud v usnesení poučil, kasační stížnost je v rozsahu, v němž směřuje proti výrokům III. a IV. napadeného usnesení krajského soudu, jimiž byl stěžovatel vyzván k zaplacení soudního poplatku za žalobu a za návrh na přiznání odkladného účinku žalobě, nepřipustná podle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. Jedná se totiž o rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení před krajským soudem. V tomto rozsahu tedy Nejvyšší správní soud výrokem III. tohoto rozhodnutí podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. příslušnou část kasační stížnosti odmítl pro její nepřipustnost a výrokem V. rozhodl v souladu s § 60 odst. 3 ve spojení s § 120 odst. 3 s. ř. s. o tom, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o této části kasační stížnosti. Ve zbytku, tedy v rozsahu, v jakém kasační stížnost směřuje proti výrokům usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků a o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce, se jedná o kasační stížnost přípustnou, jak dovodil rozšířený senát

pokračování

Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 20. 5. 2014, č. j. 3 As 125/2012 – 43, č. 3072/2014 Sb. NSS.

[8] Pokud jde o podmínku zaplacení soudního poplatku za přípustnou část kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud již v usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, č. 3271/2015 Sb. NSS, dospěl k závěru, že stěžovatel je povinen zaplatit poplatek, pouze pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích]. V této věci však krajský soud napadeným usnesením nerozhodoval o návrhu ve věci samé. Jedná se zde o procesní rozhodnutí učiněné v řízení o žalobě, jímž se toto řízení nekončí, a stěžovateli povinnost zaplatit soudní poplatek za danou kasační stížnost vůbec nevznikla. Nejvyšší správní soud tedy o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti nerozhodoval.

[9] Obdobné závěry pak ve výše uvedeném usnesení rozšířený senát vyslovil i ve vztahu k podmínce povinného zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem. Z usnesení rozšířeného senátu tedy plyne, že ani povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem se nevyžaduje v těch případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí, jímž se řízení před krajským soudem nekončí, tak jako v nyní posuzované věci.

[10] I přesto musel Nejvyšší správní soud nejprve posoudit návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o přípustné části kasační stížnosti, neboť přestože není zastoupení stěžovatele advokátem v tomto řízení povinné, je jisté možné. Nejvyšší správní soud v této věci shledal, že podmínka pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s. není splněna, neboť zastoupení stěžovatele není v tomto případě nezbytně třeba pro ochranu jeho práv v řízení o přípustné části jeho kasační stížnosti. Projednávaná věc týkající se neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce v řízení před krajským soudem je totiž jednoduché povahy, kasační stížnost je sice stručná, ale projednatelná, a Nejvyšší správní soud o ní může bez dalšího rozhodnout na základě podkladů obsažených ve spise. Vzhledem k tomu, že zákonné podmínky pro ustanovení zástupce musí být splněny kumulativně, bylo by již nadbytečné zabývat se splněním podmínky nemajetnosti stěžovatele. Nejvyšší správní soud proto návrh stěžovatele na ustanovení zástupce výrokem I. tohoto rozhodnutí zamítl.

[11] Nejvyšší správní soud následně posoudil přípustnou část kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Přitom zkoumal, zda napadené výroky rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že přípustná část kasační stížnosti není důvodná.

[12] Stěžovatel v kasační stížnosti zpochybňuje závěr krajského soudu, podle něhož nedostál povinnosti řádně osvědčit své majetkové a výdělkové poměry, které představují rozhodnou skutečnost pro posouzení jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a návrhu na ustanovení zástupce v řízení o žalobě.

[13] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno“. Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. „navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát“.

[14] Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu reprezentované např. rozsudkem ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, na který v napadeném usnesení odkázal i krajský soud, je to stěžovatel, kdo je povinen osvědčit, že jeho majetkové poměry odůvodňují jeho osvobození od soudních poplatků, a tedy, při splnění další zákonné podmínky, také ustanovení zástupce. Nejvyšší správní soud v tomto rozhodnutí dospěl k závěru, že „nevěrohodnost či neúplnost tvrzení stěžovatele ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno“. Odkázat lze též na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS, podle kterého „povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje“.

[15] Vzhledem k tomu, že stěžovatel nedoložil rozhodné skutečnosti spolu s podáním žádosti o osvobození od soudních poplatků a návrhu na ustanovení zástupce, vyzval jej krajský soud, aby tak učinil ve lhůtě 7 dnů ode dne doručení příslušného přípisu. Přípis byl stěžovateli doručen dne 12. 2. 2020.

[16] Stěžovatel krajský soud nejprve dne 19. 2. 2020 faxem informoval, že vyhovuje jeho žádosti o doložení majetkových poměrů a poštou posílá prohlášení o majetkových poměrech a příslušné přílohy. Krajskému soudu pak byly tyto dokumenty doručeny dne 26. 2. 2020 prostřednictvím poskytovatele poštovní služby. V prohlášení o majetkových a výdělkových poměrech stěžovatel uvedl průměrný čistý měsíční výdělek ze zaměstnání ve výši 11 363 Kč. Dále uvedl, že je kvůli zdravotnímu postižení dcery ve velmi vážné životní situaci, neboť celodenní péče o ni vyžaduje vysoké výdaje (uvedl rehabilitační pobyt v roce 2011 za téměř 200 000 Kč). Vyživovací povinnost vůči dceři však stěžovatel uvedl ve výši 0 Kč měsíčně a dále nijak výdaje spojené s péčí o dceru nekonkretizoval ani nedoložil. Stěžovatel uvedl, že nemá žádný majetek větší ceny, neboť všechny jeho majetek je zatížen exekucemi. Na podporu tohoto tvrzení uvedl jako přílohy výčet exekučních příkazů, z nichž ovšem doložil pouze jeden – na daňový nedoplatek ve výši 24 399,98 Kč včetně úroků z prodlení ve výši 22 839 Kč. Dále stěžovatel uvedl dluh – hypotéku ve výši 700 000 Kč u Komerční banky, nijak ovšem nespécifikoval, s jakou nemovitostí se tato hypotéka pojí. Stěžovatel neuvedl, jak všechny zmíněné skutečnosti dopadají na jeho měsíční příjmy, ani neuvedl žádné další výdaje (např. v souvislosti s bydlením).

[17] Na základě výše uvedených informací krajský soud nemohl porovnat stěžovatelovy příjmy a výdaje a řádně tak zhodnotit jeho případný nárok na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů. Krajský soud v napadeném usnesení podrobně popsal, jaká tvrzení stěžovatel uvedl ve formuláři, v čem spatřuje jejich neúplnost či nedostatečnost a jaké skutečnosti stěžovatel ke své újmě nijak nedoložil. Je tedy dobře

pokračování

seznatelné, z jakých důvodů nemohl krajský soud hodnověrně ověřit, zda stěžovatel splňuje předpoklad osvobození od soudních poplatků.

[18] S uvedeným hodnocením stěžovatelových majetkových poměrů krajským soudem se ztotožňuje i Nejvyšší správní soud. Již způsob, jakým stěžovatel nesl břemeno tvrzení ohledně své nemajetnosti, nebyl dostatečný, břemeno důkazní pak stěžovatel ve vztahu ke svým neúplným tvrzením neunesl prakticky vůbec. Je třeba zdůraznit, že pokud chce účastník řízení pomýšlet na vstřícnost ze strany soudu v podobě osvobození od soudních poplatku a/nebo ustanovení zástupce, je jeho základní povinností předeštit soudu úplně a pravdivě stav svých majetkových poměrů a také vše, co tvrdí, řádně doložit. Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že stěžovatel věrohodně a úplně neprokázal svou majetkovou a výdělkovou situaci. Krajský soud proto rozhodl správně, pokud mu osvobození od soudních poplatků nepřiznal.

[19] K námitce, že krajský soud rozhodl na základě zkresleného skutkového a právního stavu, respektive na základě domněnek, ke kterým se stěžovatel nemohl vyjádřit a které jsou v rozporu s předloženými podklady, Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že český právní řád soudům neukládá, aby s účastníky řízení konzultovaly své úvahy. Stěžovatel měl možnost přednést veškerá svá tvrzení a nahlížet do spisu. Skutečnosti a úvahy uvedené v odůvodnění napadeného usnesení jsou koherentní a mají spolehlivou oporu v soudním spisu.

[20] Nejvyšší správní soud tedy neshledal přípustnou část kasační stížnosti důvodnou, proto ji výrokem II. tohoto rozsudku podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[21] Výrok IV. o náhradě nákladů řízení o přípustné části kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s. Účastník, který měl ve věci plný úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi či účastníkům, kteří ve věci úspěch neměli. Žalovanému však žádné náklady v tomto řízení nevznikly, takže mu Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

[22] Pro úplnost lze dodat, že Nejvyšší správní soud již nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti ani stěžovatele nevyzýval k doplnění důvodů tohoto návrhu, neboť o samotné kasační stížnosti bylo rozhodnuto bez zbytečného prodlení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. června 2020

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu